

Jiří Weil
MAKANNA, OTEC DIVŮ

K vydání připravila
Andrea Pišanová

© Jiří Weil – heirs c/o DILIA, 2025
Commentary ©
Andrea Pišánová, 2025
ISBN 978-80-7474-362-7

*Památce Pavla Vyskočila
ubitého v Mauthausenu,
který chránil tuto knihu
svým jménem*

GAZA

Město Merv je blízko, ale Gaza je vesnice. Ve městě žije mnoho lidí, patří ke všem národům, sídlí zde kupci z Persie, zahradníci z Chorásánu, vodu rozvázejí Tádžici, z pouště a z dalekých hor přicházejí Kyrgyzové nakupovat do bohatého bazaru. A zemi vzdělávají, na půdě se lopotí Turci.

Ve městě Mervu je mnoho chudáků, nemají peněz, aby si mohli koupit obyčejný chalát, nikoli hedvábný, bohatě vyšíváný, nýbrž obyčejný bavlněný, chodí jen v bílých košilích, říkají jim „sefid džámegán“ – bílé odění.

Jsou to velcí chudáci, jsou to ubožáci, protože musí nosit bílé košile. Pestrá barva těší duši a srdce, bílá barva zatemňuje duši a vyvolává rozmrzelost. A ti, kdož jsou zbaveni zemských statků, žebráci a vyvrženci, nosí oděv barvy země.

Arabové jsou také bíle oblečení. Avšak to jsou páni. Patří jim celá země. Vládou, bičují, utlačují. Přišli nejprve jako hlasatelé slova Božího, rozkopali pohanské chrámy, naklonili si mocné svým novým učením, slibovali věřícím ráj a pořádek na zemi, malé daně a velké bohatství po smrti. Za hlasateli přišlo vojsko. Velkými proudy vtrhli do země a obsadili ji. V městě Mervu vzali všem polovinu jmění a přivlastnili si je, vyhnali boháče z jejich paláců a usídlili se tam. Měli koně, takové, které neviděl nikdo na Východě. Vedl je Ubaid Alláh ibn Zijád, meč islámu. V Buchaře vládla tehdy královna Chotan. Sladkými slovy oplýval Ubaid Alláh. Vypravoval královně o velkém proroku Mohamedovi v daleké Arábii. Což se může vyrovnati

palác ráji s plnými stoly, pestrými stany, kde se dostane všeho věřícímu? A nevěřící káfir je pes, jen věřící jsou bratři. Kdo pozná pravou víru, pozná ráj. A ještě mnoho vypravoval Ubaid Alláh o Prorokovi, o jeho zázračném životě, o jeho útěku a vítězství. Cestování je kus pekla, praví arabské přísloví, ale Ubaid Alláh se nebál cesty, aby hlásal slovo Boží, někde mečem, když byli Arabové silní, někdy slovem, když byli jen malým hloučkem. Poprvé tedy byli jen malým hloučkem. Avšak pak se přihnali v zástupech, podmanili si město Bucharu, zavraždili královnu a uloupili půl majetku, vyvrátili chrámy Ormuzdovy a začali vládnout rukou železnou podle slov svého Proroka. Lidé přijali novou víru, protože musili. Avšak v tajnosti a skrytu zůstali věrni staré víře. A tehdy začali Arabové vybírat desátky, dávali dobrý pozor, vykonávali každý předepsaných pět modliteb denně, ustanovili čtvrtní, aby zjišťovali, řídí-li se obyvatelé slovy Prorokovými. Hajjá ala-s-salát! Vzhůru k modlitbě!

Skřípění vodních kol ohlašuje v Gaze den. V Mervu není ještě nikdo na ulici, když již v Gaze jsou zalévána pole. A voda plyne v malých praménkách strouhami tam, kam určil člověk, aby plynula, šedí oslové hýkají nedočkavě, protivný skřek velbloudů naplňuje aul. Vesnice se probouzí. Hliněné ohrady, duvaly, uzavírají každý dvůr, hliněné ohrady střeží posvátný pokoj rodiny. Nejpyšnější dvůr v Gaze patří serhengovi Hášimovi.

V domě serhengově se koná velká slavnost obřizky. Narodil se mu syn, prvorozený, jemuž bylo určeno jméno Hekím – moudrý. Přijel starý serheng Hášim, který sloužil od píky ve vojsku Abú Džafara Revánkího, meče islámu. Objal svou ženu Zejneb, nejmilejší ženu, která mu darovala syna. Vidávala ho jen málo a nikdy nebylo jeho objetí něžné, přicházel z válečných

výprav, páchnoucí koňským potem a krví, málo užila Zejneb jeho objetí. Teprve nyní se k ní sklonil láskyplně, darovala mu syna. Syna a dědice. Bude ho chovat na kolenou a vypravovat mu o bitvách, o zemích na severu, kde žijí divocí kočovníci, pohani, kteří jedí syrové koňské maso a nemají nikde domova, kteří se prohánějí po poušti jako vítr, kteří dovedou krutě bojovat a zbaběle utíkat. Bude Hekímem, moudrým, ale nikdy se nestane mollou, knězem, protože molla je jen půlmužem, bude moudrým, aby byl vojákem. A snad, kdoví, stane se pánem Buchary, nejkrásnějšího města na světě, Buchary-eš-šeríf, Buchary vznešené, studnice moudrosti. Je z domácí krve, je synem generálovým. Chalíf je daleko, jak může vědět chalíf, co se děje v Buchaře, Arabové nebudou věčně v zemi. A tehdy se stane Hekím chudátem, pánem kraje, založí královský rod. Tak snil starý serheng nad kolébkou svého syna. A jsou tu ještě smutné myšlenky. Je starý, což když zemře, než dospěje syn, což když padne v boji nebo bude zavražděn úklady nějakého ctižádostivého důstojníka, což když bude obviněn Araby z porušování učení Prorokova? Arabové jsou lační peněz, a bude-li serheng příliš bohatý, znamená to strašlivé nebezpečí. Avšak bohatý musí být, aby mohl mít vliv na vojsko, dostává třetinu podílu kořisti, třetinu dostane církev, třetinu vojáci. Pak je tu podíl v otrocích, které může prodat na bazaru, ale otroků je málo, jsou-li vedeny boje na severu, kočovník raději zemře, než by byl otrokem, dcery a ženy kočovníků nejsou krásné, nehodí se za milenky ani za služky. Není již nevěřících v kraji, jen někde v horách se skrývají uctívači ohně, ale válka proti nim by se nevyplatila, jsou chudí a bydlí v nepřístupných skalách, jejich ubohá políčka je sotva uživí, mají jen málo ovcí a žádné zlato. Říká se, že tam daleko za horami je bohatá země, odkud pochází

zlato a železo, obyvatelé této země jsou zkušeni horníci a hutníci, ale tato země je nepřístupná, leží někde za pásem ledových hor, a kdo je může překročit? Avšak snad se vzbouří nějaký velitel a bude možno uspořádati výpravu do Chorásánu, snad bude možno vpadnouti s vojskem až do Isfahánu, kde je bohatství. Všechno záleží na vůli Alláhově. Tvá vůle budiž, Alláhu, tvá vůle nechť se naplní. Lebbeik! Lebbeik! Já Alláh. (Jak se ti líbí, ó Bože.)

Je těžko sloužit Arabům. I když je serhengem, velkým generálem, je přece jen Turkem, z rodu bývalých nevěřících, z rodu na víru obrácených. Jsou mezi Turky takoví lidé, kteří si připisují arabský původ, kteří se tlačí mezi arabské rody a hledají příbuzné v posvátné Mekce a Medíně. Avšak serheng Hášim nepatří k těmto lidem. Je synem své země a Arabové nebudou věčně v Buchaře. Snad se toho dožije jeho syn. Bude mu šeptat, opatrně šeptat, protože Arabové mají všude své vyzvědače, poněvadž Arabové jsou krutí a nenávidí zemi, které dobyli, protože chtějí jen kořistit, a chalíf, který je kdesi v Damašku, číhá jen na kořist.

Serheng se rozloučil se svým synem, musel zase odjet na výpravu proti divokým kočovníkům, kteří stále ohrožovali severní hranici. Nikdo nevěděl, kolik jich vlastně je, byli vždy rozprášeni a objevili se znovu, nikdy nebylo klidu na severní hranici. A nechtěli přijmout novou víru, marné byly pokusy kněží. Byli to pohani nejhoršího druhu, klaněli se svým bůžkům a uctívali zvířata, mezi nimi i některá nečistá. Stávalo se, že některá knížata z jejich rodu, která žila jako rukojmí v Buchaře, přijala novou víru a byla pak poslána, aby vládla ve svém kraji. Stali se z nich stoupenci Prorokovi, ale jak slabá byla jejich víra! Místo předepsaného umývání pětkrát za den házeli na sebe písek, zapomněli všechny súry koránu, věřili slovům kouzel-

níků. Byli to pojídači syrového masa, jejichž jméno budiž proklete.

Z této výpravy se již nevrátil serheng. Padl šípem kočovníkovým nebo byl zabit svým podřízeným v hlučném boji a jeho mrtvola byla někde pohozena na písku.

Smutek zavládl v domě serhengově, nastala bída. Serheng Hášim neměl bratra. Neboť kdyby byl měl bratra, musil by se oženit s vdovou Zejneb a vychovávali malého Hekíma jako své syny, jak stanoví zákony. Vdova nemá žádných práv, žena patří pánovi, svému muži, nebo jeho bratrovi, je-li její muž mrtev, nebo rodině svého muže, což je nejhorší. Rodina vyhnala Zejneb z jejího bohatého statku, nebylo nikoho, kdo by ji ochránil, bídný život vedla Zejneb, vdova po mocném serhengovi, i její syn, malý Hekím, sirotek.

Byl dvůr, velký dvůr, ve kterém si hrál malý Hekím, uprostřed dvora byl rybníček, na dvoře byly záhony květů, stín dávaly vysoké jilmy karagače a bílé topoly. Na dvoře si hrál Hekím, na přísně uzavřeném dvoře v ženské polovině domku, kam nesměl vstoupit žádný muž, někde daleko venku, za hliněnou ohradou a za vysokou stěnou byl svět, vesnice, Gaza. Odtamtud z dalekého světa přicházel někdy po dlouhé době otec, velký, zamračený člověk, podivně páchnoucí, bral malého Hekíma, vypravoval mu cosi, o krvi, bojích a koních, o šípech, které hvízdají vzduchem, o divných krajinách kdesi daleko, kde není vody. A voda vtékala pomalu do rybníčku a vytékala úzkou struhou, voda tiše šuměla, byl to nepatrný šumot, ale malý Hekím byl na něj tak zvyklý, nikdy jej nezapomene do posledních dnů.

A nyní je venku v zlém, necitelném světě. Svět, to je špinavá ulice plná prachu, to jsou hadry, které má omotány kolem těla, svět, to jsou zlí špinaví kluci, kteří se mu vysmívají pro vznešené jméno a původ, svět,

OBSAH

ČÁST PRVNÍ

- 11 Gaza
- 20 Buchara
- 26 Poutník
- 31 Mahmúd-Bobo
- 37 Káfir z hor
- 42 Selím
- 49 Sálíh – strážce Medresy
- 55 Kuteiba – princ bucharský
- 63 Kásim – člověk s dřevěným obojkem
- 72 Fazl – perský otrok
- 81 Bachši-pěvec zpívá o Makannovi

ČÁST DRUHÁ

- 87 Cesta krve
- 97 Černý prapor
- 106 Ležení před Nišápúrem
- 117 Dobyetí Nišápúru
- 133 Cesta do Isfahánu
- 145 Savad – černá země
- 158 Útěk z Bagdádu
- 173 Bachši-pěvec vypravuje o zázraku
v Bagdádu

ČÁST TŘETÍ

- 181 Poselství Mahmúdovo
189 Země za řekou
199 Zázrak v Nachšebu
208 Hrad Sam
221 Vzpoura
235 Štěstí poválečné
247 Vítězství
260 Voda – sladká voda
270 Sálihovo štěstí
- 285 Ediční poznámka
327 Slovníček orientálních slov
333 Literatura

Spisy Jiřího Weila
SVAZEK 6

Jiří Weil
MAKANNA, OTEC DIVŮ

K vydání připravila, ediční poznámku napsala a soupis literatury sestavila Andrea Pišanová. Vydalo nakladatelství Triáda, Kroftova 16, 150 00 Praha 5, v roce 2025 jako 261. svazek edice Delfin. Obálku a grafickou úpravu vytvořil a z písma Big Caslon vysadil Michal Rydval. Redigoval Michael Špirit. Vytiskla **Tiskárna Protisk, s. r. o.** Počet stran 344. Vydání první. i-triada.net

MINISTERSTVO
KULTURY

Státní fond kultury ČR

VAK Beroun

Kniha vychází s laskavou podporou Magistrátu hl. města Praha, Ministerstva kultury ČR, Nadace Český literární fond, Nadace Jana Klimenta, Nadace Židovské obce v Praze, Státního fondu kultury a firmy Vodovody a kanalizace Beroun, a. s.